

5291

การใช้คำกริยาที่อ้างถึงการรับรู้ด้วยตา

ในการสนทนาภาษาไทยของคนตาบอด

นางสาว สมสมัย มณีใส

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-940-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I1690813X

THE USE OF VERBS REPRESENTING VISUAL PERCEPTION

IN THAI CONVERSATION OF BLIND SPEAKERS

MISS SOMSAMAI MANEESAI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Linguistics

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

ISBN 974-584-940-5

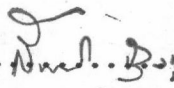
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้คำกริยาที่อ้างถึงการรับรู้ด้วยตาในการสนทนาภาษาไทยของ
คนตาบอด

โดย นางสาวสมสมัย มณีใส

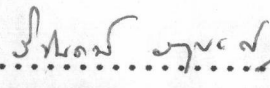
ภาควิชา ภาษาศาสตร์

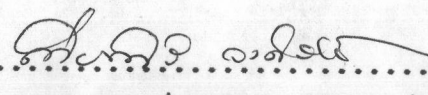
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี วงศ์วิภาณนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ ฤงสูวรณ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. วิจินต์น ภาณพงศ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี วงศ์วิภาณนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สมสมัย มณีใส : การใช้คำกริยาที่อ้างถึงการรับรู้ด้วยตาในการสนทนาภาษาไทยของคนตาบอด (THE USE OF VERBS REPRESENTING VISUAL PERCEPTION IN THAI CONVERSATION OF BLIND SPEAKERS)

อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์, 113 หน้า.

ISBN 974-584-940-5

การวิจัยนี้ศึกษาการใช้คำกริยาที่อ้างถึงการรับรู้ด้วยตาของคนตาบอด โดยมีสมมุติฐานว่า มีเงื่อนไข 3 ประการในการใช้คำกริยารับรู้ด้วยตาของคนตาบอด คือ ความเป็นวลิตายตัว ความเป็นคนตาบอดหรือคนมองเห็นของคู่สนทนา และลักษณะทางกายภาพของสิ่งที่อ้างถึง การวิเคราะห์ในข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการสนทนาของนักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพ จำนวน 8 คน ได้ข้อมูลประโยคที่มีการใช้คำกริยารับรู้ด้วยตา 102 ประโยค และประโยคที่มีการใช้คำกริยารับรู้ด้วยการจับต้อง 105 ประโยค ผลจากการทดสอบกับคนมองเห็นได้พบว่า ประโยคที่มีคำกริยารับรู้ด้วยการจับต้องนั้นเป็นการใช้คำกริยารับรู้ด้วยการจับต้องแทนที่คำกริยารับรู้ด้วยตา อันเป็นลักษณะเด่นของคนตาบอด 76 ประโยค เมื่อนำข้อมูลคำกริยารับรู้ด้วยตา 102 ประโยค และข้อมูลการใช้คำกริยารับรู้ด้วยการจับต้องที่แทนที่คำกริยารับรู้ด้วยตา 76 ประโยคมาวิเคราะห์ เพื่อดูเงื่อนไขที่อธิบายการใช้คำกริยาเหล่านี้ของคนตาบอด ได้พบว่าตัวแปรที่สำคัญ คือ การที่ปรากฏการณ์ที่พูดถึงนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือยังไม่เกิด ในกรณีที่เป็นการพูดถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ได้พบว่าจะมีการใช้คำกริยารับรู้ด้วยตาใน 2 กรณี กรณีแรกเป็นการใช้คำกริยารับรู้ด้วยตาซึ่งมิใช่กริยาหลัก แต่เป็นคำช่วยหน้ากริยา หรือคำหลังกริยา หรือปรากฏในวลิตายตัว กรณีที่ 2 คนตาบอดจะใช้คำกริยารับรู้ด้วยตาเมื่อพูดถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้ หรือแม้จะจับต้องได้แต่เขาไม่มีโอกาสได้จับ ส่วนการใช้คำกริยารับรู้ด้วยการจับต้องนั้น คนตาบอดจะใช้เมื่อเขาพูดถึงประสบการณ์ของการที่เขาได้เข้าไปจับต้องสิ่งนั้นด้วยตนเอง ส่วนการพูดถึงประสบการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นนั้น พบในประโยคคำสั่ง ประโยคคำถาม และประโยคปฏิเสธ พบว่ามีการใช้คำกริยาทั้งสองชนิดแม้ในบริบทเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีการใช้คำกริยาทั้งสองชนิดแม้ในบริบทเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีการใช้คำกริยาทั้งสองชนิดแม้ในบริบทเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีการใช้คำกริยาทั้งสองชนิดแม้ในบริบทเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีการใช้คำกริยาทั้งสองชนิดแม้ในบริบทเดียวกัน

ภาควิชา ภาษาศาสตร์
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C411050 MAJOR LINGUISTICS
KEY WORD: BLIND / PERCEPTION VERBS / SEMANTICS

SOMSAMAI MANEESAI : THE USE OF VERBS REPRESENTING VISUAL
PERCEPTION IN THAI CONVERSATION OF BLIND SPEAKERS.

THESIS ADVISOR : ASST. PROF. PEANSIRI VONGVIPANOND, Ph.D.

113 pp. ISBN 974-584-940-5

This is a study of the use of verbs representing visual perception of the blind speakers of Thai. The hypothesis of the study is that the blind will use the verbs of vision in fixed phrases, in sentences which refer to seeing persons or objects which cannot be touched. Data were collected from natural conversation of eight completely blind students of the School for the Blind in Bangkok, which consist of two sets of sentences: 102 sentences with verbs of visual perception and 105 sentences with verbs of tactile perception. A test with seeing speakers of Thai reveals a distinction between the regular use of verbs of tactile perception, 29 sentences, and the use of these verbs as substitute of verbs of visual perception by the blind, 76 sentences. An analysis of these 76 sentences together with the 102 sentences with verbs of visual perception reveals the following findings. An important factor which explains the use of these two types of verb by the blind is the distinction between realis and irrealis sentences. In the realis sentences, the use of verbs of visual perception by the blind is conditioned by two factors: linguistic and physical. The blind will use verbs of visual perception when it is not the main verb, but rather a pre-verb auxiliary, a post-verb or in fixed phrases. They will also use verbs of visual perception when they are talking about seeing persons or about objects which cannot be touched. As for the irrealis sentences, which consist of imperative, interrogative and negative sentences, both types of verb are used in the same contexts though the frequency of the verbs of tactile perception is higher than that of the verbs of visual perception.

ภาควิชา.....ภาษาศาสตร์.....

สาขาวิชา.....ภาษาศาสตร์.....

ปีการศึกษา.....2537.....

ลายมือชื่อนิสิต.....*สมชาย มณี*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*เปانسิริ วังวิพานนท์*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ชรศิริ วงศ์วิภาณนท์ ที่ได้
กรุณาให้คำปรึกษา และคำแนะนำ รวมทั้งอื่น ๆ อีกมากมาย

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ที่ได้กรุณา
สั่งสอนเทคนิคการวิจัย และชี้แนะแนวทาง

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.วิจินต์ ภาณุพงศ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ
อันมีค่ายิ่ง

ขอบคุณ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ที่ได้อนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูล
และสื่อกาย ขอขอบคุณ คนตาบอด ที่ได้ทำให้เกิดวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สมสมัย มณีใส

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมุติฐานในการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
คำจำกัดความ	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ทบทวนวรรณกรรม	3
1. ประเภทของคนตาบอดและการรับรู้ของคนตาบอด	3
1.1 ประเภทของคนตาบอด	3
1.1.1 คนตาบอด (blind)	3
1.2.2 คนตาบอดเลือนลาง (partially blind) ...	3
1.2 การรับรู้ของคนตาบอด	4
2. การจำแนกชนิดของคำกริยา	4
2.1 Wallace L. Chafe (1970)	4
2.2 ภาณุ สึงชะวาร์ (2527)	5
3. การจำแนกชนิดของการกัมมันต์	7
3.1 Wallace L. Chafe (1970)	8
3.2 ภาณุ สึงชะวาร์ (2527)	9
4. คำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา	12
4.1 Jeffrey S. Gruber (1967).....	12
4.2 George A. Miller และ Philip N. Johnson-Laird (1976)	15

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2. การรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูล	17
การรวบรวมข้อมูล	17
1. กลุ่มตัวอย่าง	17
2. การเก็บข้อมูล	18
3. การคัดเลือกข้อมูล	18
การจำแนกข้อมูล	19
1. ข้อมูลทั้งหมด	19
1.1 ประโยคที่มีค่ากริยารับรู้ด้วยตา	19
1.2 ประโยคที่มีค่ากริยารับรู้ด้วยการจับต้อง	19
2. การทดสอบข้อมูล	20
2.1 จุดประสงค์ของการทดสอบข้อมูล	20
2.2 วิธีการจัดทำแบบทดสอบ	20
2.3 ผู้ตอบแบบทดสอบ	22
2.4 .เกณฑ์การตัดสินการทดสอบข้อมูลค่ากริยารับรู้ด้วยการจับต้อง	22
3. ผลของการทดสอบข้อมูล	22
3.1 ค่ากริยารับรู้ด้วยการจับต้องซึ่งคนตาบอดใช้เหมือนกับ คนมองเห็น	22
3.2 ค่ากริยารับรู้ด้วยการจับต้องซึ่งคนตาบอดใช้แทนที่ค่ากริยารับรู้ ด้วยตา	23
4. สรุปข้อมูลกลุ่มที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์	24
3. ปัจจัยที่อธิบายการใช้ค่ากริยารับรู้ด้วยตาของคนตาบอด	26
ปัจจัยทางวากยสัมพันธ์	26
1. คำช่วยหน้ากริยา (preverb)	27
2. คำหลังกริยา (postverb)	28
ปัจจัยการเป็นวลีตายตัว (fixed phrases)	28
1. ส่วนวน <u>ก่อน</u>	29
2. ส่วนวน <u>เห็นมา</u>	29
3. ส่วนวน <u>ค้ออก</u>	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ปัจจัยลักษณะทางกายภาพของสิ่งที่อ้างอิง	30
1. สิ่งอ้างอิงเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้	32
2. สิ่งอ้างอิงเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหว	33
3. สิ่งอ้างอิงเป็นบุคคลที่เป็นคนมองเห็นและคนตาบอดเลื่อนกลาง	34
ปัจจัยทางประสบการณ์การรับรู้	35
1. ค่ากริยารับรู้ด้วยตาในประสบการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว (realis)	37
2. ค่ากริยารับรู้ด้วยตาในประสบการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis)	38
สรุปการใช้ค่ากริยารับรู้ด้วยตาของคนตาบอด	40
4. การใช้ค่ากริยารับรู้ด้วยการจับต้องแทนที่ค่ากริยารับรู้ด้วยตาของคนตาบอด ...	42
ปัจจัยลักษณะทางกายภาพของสิ่งที่อ้างอิงที่เป็นสิ่งที่จับต้องได้	42
ปัจจัยลักษณะทางกายภาพของประธานของประโยคซึ่งอ้างอิงคนตาบอด	43
การพูดถึงประสบการณ์การรับรู้	44
1. ค่ากริยารับรู้ด้วยการจับต้องในประสบการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว (realis)	44
2. ค่ากริยารับรู้ด้วยการจับต้องในประสบการณ์ที่ยังไม่เกิดจริง (irrealis)	46
2.1 ประโยคคำสั่ง	47
2.2 ประโยคคำถาม	48
2.3 ประโยคปฏิเสธ	49
สรุป	50
5. สรุปผลและข้อเสนอแนะ	52
สรุปผลการวิจัย	52
อภิปรายผลการวิจัย	59
ข้อเสนอแนะ	62
เอกสารอ้างอิง	64
ภาคผนวก	65
ภาคผนวก ก. ค่ากริยารับรู้ด้วยการจับต้องที่คนตาบอดใช้เหมือนคนมองเห็น	66
ภาคผนวก ข. ค่ากริยารับรู้ด้วยตาที่คนตาบอดใช้เหมือนคนมองเห็น และค่ากริยา รับรู้ด้วยการจับต้องที่คนตาบอดใช้แทนที่ค่ากริยารับรู้ด้วยตา	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ค. แบบทดสอบ การใช้คำกริยารับรู้ด้วยการจับต้องแทนคำกริยารับรู้ ด้วยตา	99
ประวัติผู้เขียน	113

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงการจำแนกค่ากรีธารับรู้ด้วยตาและค่ากรีธารับรู้ด้วยการจับต้องตามชนิด ของค่ากรีธาของ Chafe (1970) และภาณุ สังขवार (2527)	7
2. แสดงการจำแนกค่ากรีธารับรู้ด้วยตาและค่ากรีธารับรู้ด้วยการจับต้องตามชนิด ของการสัมผัสของ Chafe (1970) และภาณุ สังขवार (2527)	11
3. แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	18
4. แสดงจำนวนการแทนที่ของค่ากรีธารับรู้ด้วยการจับต้องที่แทนที่ค่ากรีธารับรู้ด้วยตา	24

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แสดงจำนวนข้อมูลค่ากิริยารับรู้ด้วยตาและค่ากิริยารับรู้ด้วยการจับต้อง	20
2. แสดงจำนวนข้อมูลค่ากิริยารับรู้ด้วยการจับต้องที่ได้จากผลการทดสอบ	24
3. แสดงการแบ่งกลุ่มของข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิเคราะห์	25
4. แสดงการจำแนกสิ่งที่รับรู้ผ่านตาตามคำอธิบายของ Miller และ Johnson-Laird (1976)	32
5. แสดงการจำแนกการใช้ค่ากิริยารับรู้ด้วยตาตามปัจจัยทางประสบการณ์การรับรู้	36
6. แสดงการจำแนกการใช้ค่ากิริยารับรู้ด้วยตาของคนตาบอด	40
7. แสดงการใช้ค่ากิริยารับรู้ด้วยตาและค่ากิริยารับรู้ด้วยการจับต้องของคนตาบอด	53